

Reigi õpetaja

VANEMUINE

teatri peatoetaja

152. hooaeg

EDUARD TUBIN

Reigi õpetaja

OOPER KAHES VAATUSES

LIBRETO AUTOR AINO KALLAS

OMA SAMANIMELISE JUTUSTUSE ALUSEL,

TÄIENDANUD JAAN KROSS

MUUSIKAJUHT JA DIRIGENT RISTO JOOST

LAVASTAJA ROMAN BASKIN

KUNSTNIK IIR HERMELIIN

KOSTÜÜMIKUNSTNIK KRISTEL MAAMÄGI

VALGUSKUNSTNIK MARGUS VAIGUR (ENDLA)

VIDEOKUJUNDAJA JA KOREOGRAAF JANEK SAVOLAINEN

LAVASTUSE ALGNE MUUSIKAJUHT JA DIRIGENT PAUL MÄGI

KONTSERTMEISTER KATRIN NUUME

INSPIITSIENT JA LAVASTAJA ASSISTENT MEELIS HANSING

SUBTIITRID RAGNE SAUL

ESIETENDUS 4. APRILLIL 2014 VANEMUISE VÄIKESES MAJAS

Muusikalisi materjale kasutatakse kirjastuse

Gehrmans Musikförlag AB loal

Osades

Paavali Lempelius Jassi Zahharov (RO Estonia)

Catharina Wycken Karmen Puis

Jonas Kempe Mati Turi

Viiu Pirjo Jonas

Kristi Annaliisa Pillak

Sauna-Ann Eve Kivisaar

Henn Rasmus Kull

Moritaadimüüja Jaan Willem Sibul

Praeses Jüri Lumiste

Noorem kohtuteener Artur Nagel

Vanem kohtuteener Ruudo Vaher

Rahvas igast seisusest Vanemuise ooperikoor

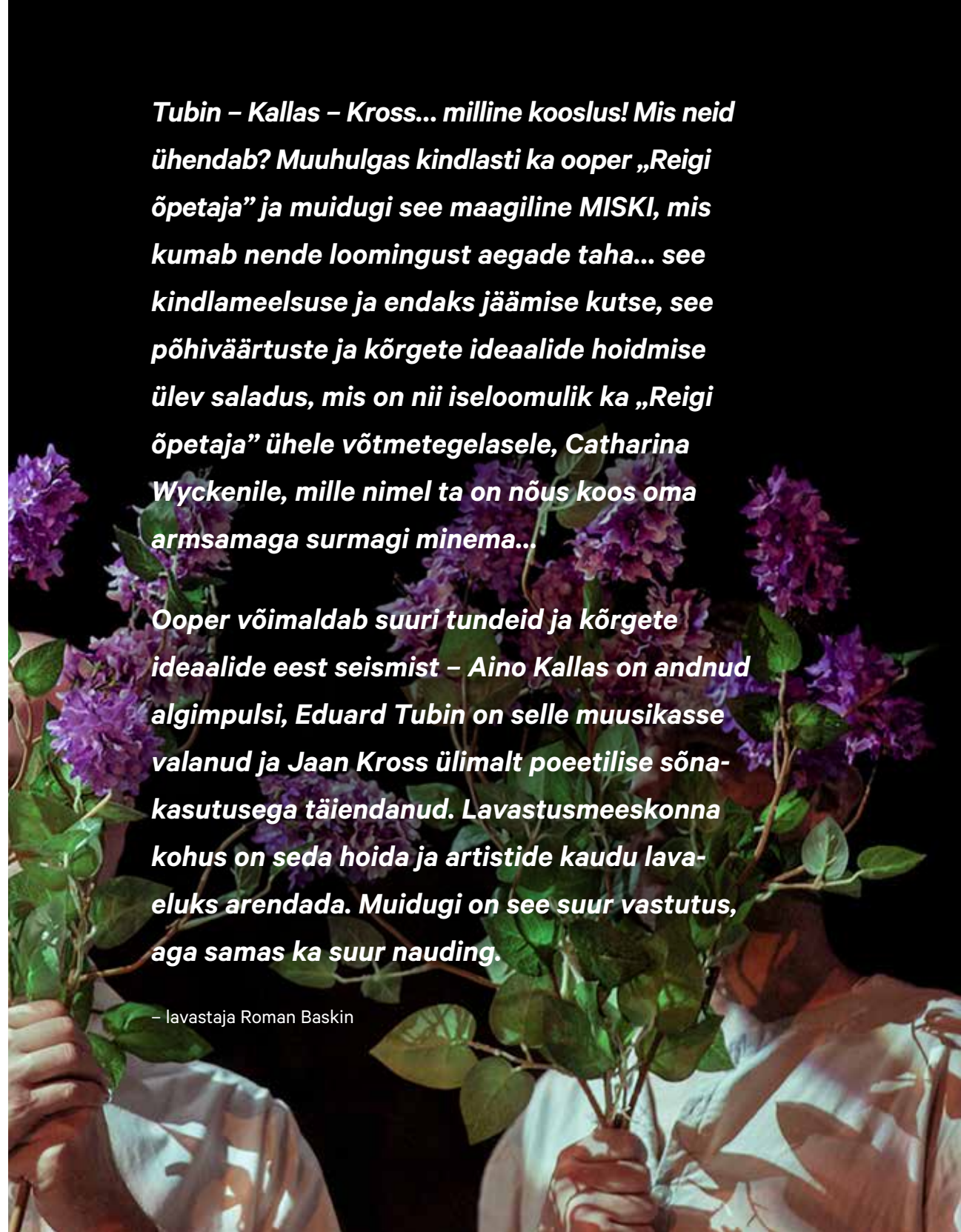
Sisukokkuvõte

Tegevus toimub 1642. aastal väikeses Hiiumaa külas Reigis ning Tallinnas. Peategelasteks on Reigi kirikuõpetaja Paavali Lempelius ja tema noor naine Catharina, kes armub Stockholmist saabunud uude diakonisse Jonas Kempesse. Külas levivad jutud, et Kempe on Stockholmist pagendatud just seepärast, et pani sealse pastori naise nõiduse abil endasse armuma. Nähes oma naise ja uue diakoni lähedasi suhteid, püüab Lempelius Catharinat päästa ning süüdistab Kempet mustas maagias. Armunud kinnitavad oma vastastikuseid tundeid aga põgenemisega. Nad tabatakse ning süüdistatuna abielurikkumises hukatakse Tallinna linnaväljakul.

Tubin – Kallas – Kross... milline kooslus! Mis neid ühendab? Muuhulgas kindlasti ka ooper „Reigi õpetaja” ja muidugi see maagiline MISKI, mis kumab nende loomingust aegade taha... see kindlameelsuse ja endaks jäämise kutse, see põhiväärtuste ja kõrgete ideaalide hoidmise ülev saladus, mis on nii iseloomulik ka „Reigi õpetaja” ühele võtmetegelasele, Catharina Wyckenile, mille nimel ta on nõus koos oma armsamaga surmaga minema...

Ooper võimaldab suuri tundeid ja kõrgete ideaalide eest seismist – Aino Kallas on andnud algimpulsi, Eduard Tubin on selle muusikasse valanud ja Jaan Kross ülimalt poeetilise sõnakasutusega täiendanud. Lavastusmeeskonna kohus on seda hoida ja artistide kaudu lavaeluks arendada. Muidugi on see suur vastutus, aga samas ka suur nauding.

– lavastaja Roman Baskin

Reigi õpetaja lugu muusikas

Katkendeid artiklist ajakirjas Teater. Muusika. Kino 1988, nr 11

Merike Vaitmaa

Loomingus oli Eduard Tubin peamiselt sümfonist, eluloo järgi võiks teda teatraaliks pidada. Teatritööd tegi ta üle 40 aasta: 1930–1944 Vanemuises – esialgu klaverisaatjana, 1931. aastast juba dirigendina – ja 1945–1972 Rootsis, ajaloolises Drottingholmi Õukonnateatris, kus ta restaureeris barokiajastu partituure (Drottingholmi teater mängib ainult suvel, nii leidis Tubin Rootsis piisavalt aega komponeerimiseks).

Dirigendiamet Vanemuises jättis Tubinale muusika kirjutamiseks üksnes öötunnid ja suvepuhkuse. Karl Leichter, kes esimesena oli ära tundnud Tubina suure ande, muretses: „...Tubina õige koht ei ole Vanemuise juures, seal on tema tööjõudu võimalik asendada. Asendada ei ole aga kunagi võimalik enam seda ajakulu ja loovtegevuse takistamisest tingitud kahju.”

Teatril oli Tubinat küll väga vaja. Eino Uuli, tookord Vanemuise noor lavastaja, on väitnud: „Vanemuise ooperi tõusu kolmekümnendatel aastatel ja ka edasi tuleb suurel määral lugeda just Eduard Tubina teeneks, sest ta pööras vajalikku tähelepanu orkestri muusikalisele dramaturgiale ja omas ka lava jaoks vajalikku närvi.”

Praegu on näha, et ka Tubina heliloomingule polnud teatritöö kasutu: ta õppis teatrit tundma seestpoolt ja see kogemus peegeldub ilmselgelt tema ooperites – alates eri hääleliikide spetsiifika mõistmisest ja lõpetades täpse psühholoogilise „režiiga” muusikas.

Ooperit hakkas Tubin esmakordselt kirjutama juba 1941. aastal, neli aastat pärast esimese loomeperioodi tipu, 2. sümfoonia valmimist. Kirjutades vahepeal veel kaks sümfooniat ja tuues esietenduseni balleti „Kratt”, töötas ta ooperiga „Libahunt” 1944. aastani, siis jäi töö pooleli. Hiljem polnud enesekriitilise autori meelest mõtet tööd jätkata. Ooperižanri poole pöördus ta tagasi alles 30 aastat hiljem, 62-aastasena, kaheksa sümfoonia autorina – tänu Arne Mikule, kes leidis heliloojale sobiva süžee.

Eduard Tubina ooperid „Barbara von Tisenhusen” ja „Reigi õpetaja” on küpse helilooja ja elutarga mõtleja teosed. Mõlema ooperi kirjanduslik alus on Aino Kallaselt, libreto lõplik kuju Jaan Krossilt; „Reigi õpetaja” libreto esimese variandi kirjutas Aino Kallas ise 1938. aastal (Evald Aava jaoks, kes paraku suri aasta hiljem).

Mõlemad ooperid valmisid Estonia teatri tellimusel, kummalgi on olnud erisugune saatus. „Barbara von Tisenhuseni” lõpetas autor 1. juunil 1968 ning esietendus toimus 4. detsembril 1969 (dirigent Kirill Raudsepp, lavastaja Udo Väljaots, kunstnik Lembit Roosa). „Reigi õpetaja” partituuri viimasele leheküljele on autor kirjutanud kuupäeva 6. aprill 1971, 2. aprillil valmis klaviir, millega Estonia kunstinõukogu tutvus 28. juunil. Kuulamas olid ka Kultuuriministeeriumi muusikaosakonna juhataja Vera Ojamaa ja EKP Keskkomitee kultuuriosakonna instruktor Boris Parsadanjan. Arutelul oli just neil teosele etteheiteid – olevat liialt sarnane „Barbaraga”, aga nõrgem, ja lähemal ajal polevat otstarbekas uut Tubina ooperit lavale tuua. „Kunstilistest” põhjendustest olulisemad olid lavastuse edasilükkamisel muidugi üldised kunstipoliitilised põhjused: erinevalt 1960. aastatest ei peetud sidemeid väliseesti kunstnikega enam heaks tooniks.

Hiljem taotles teater korduvalt lavastamisloa. Kord nõuti enne mõne muu repertuaarilahtri täitmist, kord peeti teost mõne riikliku juubeli tõttu sobimatuks. Vahepeal hankis Vanemuise peanäitejuht Kaarel Ird oma heade sidemete kaudu Moskvas loa otse sealt, teater sai autorilt partituuri ja ooper tuli lavale 10. juunil 1979. Dirigent oli Erich Kõlar, lavastaja Kaarel Ird, kunstnik

Meeri Säre; mängukordi oli kõigest neli. Estonia lavale jõudis „Reigi õpetaja” viimaks 1988. aasta 5. juunil (Paul Mägi, Arne Mikk, Ingrid Agur).

Tubina ooperite sarnasus piirdub aine sarnasusega („keelatud” armastus), käsitlus on kummaski loos isesugune juba Aino Kallaselgi. Loomulikult on ühisjooni muusikalises stiilis ja dramaturgiaprintsiipides.

„Barbara von Tisenhuseni” karakterid on terviklikud – nii armastajapaaris kui ka vendades on müütilist suurejoonelisust; esietenduse kavalehel võrdles Jaan Kross teost antiiktragöödiaga. „Reigi õpetaja” tegelased on väiksemad ja tavalisemad inimesed, ja mitte ainult peategelased. Maarahvas on „Barbaras” idealiseeritud, vastavalt Barbara pilgule. „Reigi õpetaja” teenijarahvas koosneb individidest: mõni arukas ja südamlilik, mõni piiratud ja pahatahtlik. Barbara ja Bonniuse armastuses on ka vaimse teineteiseleidmise joovastust, Catharina ja Kempe armastus on eeskätt võimas meeleline külgetõmbejõud. Kuid „tavaliste” inimestena oskavad nad kahelda, nende muusikalistes karakterites on enam psühholoogiat. Kõige heitlikum on nimategelane, Reigi õpetaja Paavali Lempelius: kirikuõpetaja, kes ei suuda andestada ja saadab armastajad surma sõnadega Jumala tahte täitmisest (inimeste tehtud seaduste ironia...).

Aino Kallase jutustusega võrreldes jääks Reigi õpetaja lugu ooperis nagu pooleli, puudub nimi-tegelase hilisem sisevaatlus, eluõhtu selginemine. Seesugune filosoofilisem lõpp – epiloogi kujul, kas või üksnes Lempeliuse monoloogina – polnuks sugugi vastuolus ooperižanri spetsiifikaga, ammugi mitte Tubina helikeele kujundiringiga: seda vähegi tundes võib kujutleda, et muusika olnuks vapustav. Kuid helilooja eelistas dramaatilist lõppu. Ooperi Lempelius jääb lunastusest ilma ja me ei tea, kas ta selle hiljem leiab. Seda selgemini on fookuses tema traagika ja tema süü.

Tubina ooperites on orkester draama peamine tõlgendaja, harva on lauljate käes muusikaliselt kõige olulisem liin. Kuid orkester suhtub vokaalpartiidesse tähelepanelikult ja teksti võtmefraaside ajal taandub napiks taustaks või vaikib hoopis. Vokaalpartiid vajavad sügava muusikalise kultuuriga lauljaid, kes tajuvad hästi tervikkõla ja oskavad värvida häält ka väljendusnäanssidega, mida sisendab orkester.

Nagu oma sümfooniates, nii ka ooperites oskab Tubin luua vähesest palju. „Reigi õpetaja” muusika sünnib ooperi kahe algustakti teemast, nii nagu oksad kasvavad välja puutüvest.

Eduard Tubin sündis 18. juunil 1905 Peipsi ääres Kallaste lähedal. 1912–1914 õppis Tubin Naelavere külakoolis, seejärel astus ta Torila ministeeriumikooli, mille lõpetas 1920. 10-aastase Eduardi võttis isa kaasa külaorkestrisse, kus poiss mängis esialgu pikoloflööti, hiljem ka flööti, esinedes mitmesugustel pidudel ja tantsuõhtutel. Kui isa nägi, et pojal on muusika vastu suur huvi, siis ostis ta Tartu laadalt vana tahvelklaveri, millel Tubin iseseisvalt mängima õppis. Pärast vabadussõja lõppu 1920 astus Tubin Tartu Õpetajate Seminari, et saada kooliõpetajaks. Seminaris õpetati ka muusikat ja Tubin mängis kaasa kooli sümfooniettorkestris. Seminaris alustas Tubin iseseisvate heliloominguliste katsetustega.

1924 astus Tubin Tartu Kõrgemasse Muusikakooli, kus õppis esialgu ühe aasta Johannes Kärdi oreliklassis. Samal ajal asus ta Heino Elleri juures õppima muusikateooriat ja harmooniat. Tänu oma erakordsele muusikalisele andekusele ja töökusele arenes Tubin väga kiiresti ja juba 1925. aastast pärinevad tema esimesed säilinud helitööd – soololaulud ja klaveripalad. Pärast seminari lõpetamist 1926 asus Tubin kooliõpetajana tööle Tartu lähedale Nõkku, jätkates õpinguid Tartus Heino Elleri juures.

1930. lõpetas Tubin Tartu Kõrgema Muusikakooli ning asus elama Tartusse. Samal aastal alustas ta tegevust Vanemuise teatris – esialgu klaverisaatjana, seejärel dirigendina, juhatahes 1930–1931 ka Vanemuise aiakontserte. Töö teatris kujunes Tubinale küllaltki pingeliseks. Aastail 1931–1944 juhatas ta arvukalt mitmesuguseid ooperi-, balleti- ja operetietendusi ning kirjutas ka tihti ise muusikat mitmesugustele draamalavastustele. Samal ajal juhatas ta Tartus erinevaid sümfooniakontserte ning oratooriumite ettekandeid. Tartus elades tegutses Tubin ka koorijuhina: 1928–1944 juhatas ta Tartu Meestelaulu Seltsi meeskoori, 1930–1931 Miina Härma nimelist segakoori ja 1931–1935 Vanemuise muusikaosakonna segakoori. 1935–1936 juhatas Tubin Tallinna Estonia muusikaosakonna segakoori, elades ise Tartus. Tartu Meestelaulu Seltsi meeskooriga esines Tubin ka välis-

maal: 1935. aasta jaanuaris Riias ja 1937. aasta veebruaris Varssavis ja Krakovis. Alates 1933 juhatas Tubin korduvalt ka mitmesuguseid laulupäevi, kus oli tihti kavas tema enda laule.

Neil aastatel sooritas Tubin mitmel korral õppe- ja tutvumisreise välismaale: 1932 Viini, 1938 Budapesti. Budapestis tutvus Tubin Zoltán Kodályga, ning kohtus põgusalt ka Béla Bartókiga. Kodály soovitusel hakkas Tubin rohkem tähelepanu pöörama eesti rahvaviiside kasutamisele ning käis 1938. aasta suvel Hiiumaal rahvaviise korjamas. Seoses huviga rahvaloomingu vastu alustas Tubin 1938 tööd balletiga „Kratt”, millele kirjutas libreto Vanemuise teatri tantsija Elfriede Saarik, kellest hiljem sai Eduard Tubina abikaasa.

Pärast Eesti okupeerimist 1940. aasta juunis likvideeriti kõik senised võimustruktuurid, samuti seltsid ja organisatsioonid, järgmise aasta alul hakati tegema ettevalmistusi Eesti NSV kunstidekaadi korraldamiseks Moskvas, mille jaoks Tubin töötas ümber balleti „Kratt” ja temalt telliti ka ooper „Pühajärv” ning sümfoonia nr 3.

Pärast sõja puhkemist ja nõukogude vägede põgenemist jätkas Tubin Tartus oma muusikalist tegevust. Peale uuslavastuste Vanemuise teatris juhatas ta arvukalt sümfooniakontserte ning jätkas oma tegevust Tartu Meestelaulu Seltsi meeskoori dirigendina ning kompositsiooniklassi juhatajana Tartu Muusikakoolis. 31. märtsil 1943 toimus Vanemuises esimese eesti balleti „Kratt” esietendus Tubina enda juhatusel. Järgmisel aastal lavastati see ka Estonias, kuid 9. märtsil 1944 hävis Estonia teater Nõukogude pommirünnaku tagajärjel koos balleti partituuri ja orkestrihäältega. Tules sai kannatada Tubina 4. sümfoonia partituur, mis pääses hävingust vaid tänu sellele, et oli paigutatud raudkappi.

20. septembril 1944 põgenes Tubin koos perega väikesel purjelaeval Rootsi. Sama aasta lõpul asusid nad koos paljude teiste Eesti kultuuri-tegelastega elama Neglingesse Stockholmi eeslinnas Saltsjöbadenis. 1945. aasta kevadel tutvus Tubin muusikakirjastaja Einar Körlinguga, kes pakkus talle tööd nootide ümberkirjutajana ning sõlmis Tubinaga

lepingu tema helitööde kirjastamiseks. Järgnevatel aastatel ilmusidki Körlingu kirjastuses mitmed Tubina helitööd. 1945 sai Tubin arhiivitöötaja koha Drottningholmi Kuningliku Lossiteatri muuseumi juures, kus ta koostas ülevaateid vanade Rootsi ooperite ja ballettide kohta, korrastas muuseumi noodikogu, restaureeris barokiajastu ja klassikaliste heliloojate ooperite ja ballettide partituure, koostas klaviire ja kirjutas välja orkestrihääli. Sõja ajal oli Rootsi põgenenud kümneid tuhandeid eestlasi ja juba 1944. aasta lõpul asutati Stockholmis NMKÜ meeskoor. 1945–1959 oli Tubin meeskoori juht, koos esineti tihti mitmesugustel kontsertidel nii Stockholmis kui mitmetes teistes Rootsi linnades.

Tubin oli korduvalt ka väliseesti laulupidude juhiks. 1975 asus ta uuesti Stockholmi Eesti Meeskoori dirigendi kohale. Stockholmi Eesti Meeskoorile on loodud ka enamus Tubina pagulasaegsest kooriloomingust.

Suurem osa Tubina loominguist valmis paguluses elades. Sel perioodil loodud teostes saavutas Tubin oma isikupärase väljenduslaadi, ühendades eesti rahvaviiside intonatsioonid kaasaegsete euroopalike väljendusvahenditega. Tubina vahetult pärast sõda loodud helilooming on küllaltki mitmekülgne ning kaalukas. Nende hulgas kõrgub väljapaistva suurteosena 5. sümfoonia, milles leidsid kajastust sõja-aegsed traagilised meeleolud ja läbielamised. See valmis 1946 ja kujunes Tubina kõige enam esitatud helitööks. Erilise tähelepanu osaliseks sai 5. sümfoonia ettekanne Baltimaade kontserdil New Yorgis Carnegie Hallis 12. oktoobril 1952 Endel Kalami juhatusel. 5. sümfoonia oli ka esimene Tubina helitöö, mis kanti pärast sõda (1956) ette okupeeritud Eestis ja mis avas tee Tubina loominguilistele kontaktidele kodumaaga.

1950 kirjutas ta oma teise klaverisonaadi „Virmaliste sonaat”, mida tuleks oma pingelise arenduse ja virtuoosliku klaverikäsitluse poolest pidada üheks kõige väljapaistvamaks helitööks kogu 20. sajandi klaverimuusikas. Helilooja ise, kes suhtus oma loominguusse küllaltki kriitiliselt, hindas seda koos 6. sümfooniaga oma parimaks saavutuseks. Kui Eestis olid 1940. aastate lõpp ja 1950. aastate algus seotud

uute repressioonidega ja puudus igasugune loominguvabadus, siis elades vabas maailmas sai Tubin tutvuda ka Euroopa muusikaeluga, külastades mitmeid muusikafestivale, kontserte ja ooperietendusi.

1954 valmis Tubinal üks tema kõige väljapaistvamaid helitöid – 6. sümfoonia. Tubin, kes elas tol ajal sügavalt läbi kommertsiaalse džässmuusika levikut, kartis, et see võib hävitada klassikalise muusika põhiväärtused. Nende masendavate mõtete tulemusel valmiskital 6. sümfoonia, milles on kasutatud džässielemente ning kus kaasaegsete tantsude rütmid on saanud groteskse väljenduslaadi.

Kõigil neil aastatel olid ENSV okupatsioonivõimud pingsalt jälginud Eesti pagulaste, kaasa arvatud ka Tubina tegevust. Kuigi ta püüdis igati hoiduda poliitikast, ei kaotanud ENSV okupatsioonivõimud lootust tema tagasimeelitamiseks kodumaale. Kuna Tubin sellega ei nõustunud, siis 1940. aastate lõpus tema muusika ettekanded Eestis keelustati. Alles aastal 1956 esitati Tallinnas Tubina 5. sümfooniat.

1959 tegi Vanemuise teater Tubinale ettepaneku balleti „Kratt” lavastamiseks, millega seoses taastas Tubin Estonia põlemisel hävinud „Krati” partituuri. 1961 võttis Tubin Rootsi kodakondsuse ning sama aasta lõpul külastas ta esmakordselt pärast põgenemist taas Eestit. Kodumaal külastas ta Vanemuises „Krati” esietendust. „Krati” taaslavastamine Tartus ja 6. sümfoonia ettekanne Tallinnas kujunesid Eesti muusikapubliku jaoks olulisteks suursündmusteks. Tubina 5. ja 6. sümfoonia avaldasid oma jõulise kujundlikkuse ja aktiivse rütmikaga olulist mõju paljudele toleaeagsetele Eesti noortele heliloojatele (Tormis, Tamberg, Rääts, Pärt). Pärast külaskäiku Eestisse sattus Tubin Eesti pagulasringkondade põlu alla ja teda süüdistati koostöös ENSV okupatsioonivõimudega. Mitmetes pagulasajalehtedes ilmus teravaid artikleid Tubina vastu ja ta visati välja korporatsioonist Ugala, samuti pidi ta taluma mitmete pagulaskonna juhtivate tegelaste ülekohtuseid süüdistusi. See avaldas oma rusuvat mõju Tubina hingelisele seisundile, mis väljendus mitmetes tema toleaeagsetes helitöödes.

1967 tegi Estonia teatri lavastaja Arne Mikk Tubinale ettepaneku ooperi kirjutamiseks Aino Kallase jutustuse „Barbara von Tisenhusen” ainetel. Ooper valmis 1968 ning esietendus Estonias 4. detsembril 1969 suure menuga. Esietendusel viibis ka helilooja koos abikaasaga. Oma sügava ja haarava muusikalise teostuse ning pingestatud tegevustikuga on see ooper kujunenud parimaks Eesti ooperiks, mida mängiti üle 50 korra – rohkem kui ühtegi teist Eesti ooperit. Tänu ooperi suurele menule tegi Arne Mikk Tubinale ettepaneku uue ooperi kirjutamiseks, pakkudes selleks Aino Kallase jutustust „Reigi õpetaja”. Ooper valmis 1971, kuid vaatamata Arne Miku korduvatele taotlustele ei võimaldanud EKP toleaeagsed juhid seda lavastada. Ooper lavastati alles 1979 Vanemuises ja sama aasta lõpus toimusid külalisetendused ka Tallinnas. Kuigi Tubina loomingut esitati Eestis korduvalt, oli see aeg-ajalt kompartei poolt keelatud või tunnistatud mittesoovitavaks, mis oli seotud eelkõige poliitiliste põhjustega. Nii ei saavutanud Tubina looming tema eluajal väärilist tunnustust ei Rootsis ega ka Eestis.

Oma elu viimastel aastatel pälvis Tubin mitmeid preemiaid: 1979 anti talle Kurt Atterbergi preemia ning 1981 sai ta Stockholmi linna kultuuri-preemia. 1982. aasta suvel valis Rootsi Kuninglik Muusikaakadeemia Tubina oma liikmeks. Eduard Tubin suri Stockholmis 17. novembril 1982.

Aino Kallas (1878–1956) oli proosa- ja draamakirjanik, esseist ja kriitik. Teda on nimetatud ka soome-eesti ühiskirjanikuks, sest sünnipärase soomlasena kirjutas ta soome keeles, kuid eestlasest teadlase, koolimehe ja diplomaadi Oskar Kallase abikaasana kasutas ta valdavalt oma teoste aineseks eesti materjale. Peaaegu kõik tema teosed avaldati Soomes ilmumise järel ka Eestis.

Kallas sündis tuntud soome rahvuslase ja kirjaniku Julius Krohni tütreana Helsingis, debüteeris 19-aastasena luulekoguga „Laule ja ballaade” (1897), järgnes novellikogu „Kulu ja kevad” (1899). Ta abi-

ellus Oskar Kallasega (1900) ja aastatel 1903–1918 elasid nad Tartus. Kallas kuulus ka rühmituse Noor-Eesti siseringi. Kirjanduslikult katsetas ta mitmes žanris, kuid leidis oma aineala Eesti minevikku käsitlevatest teostest. Kallase kunstiliselt tugevaim selle perioodi teos on impressionistlik lapsepõlveromaan „Katinka Rabe” (1920, eesti k 1930). Kallas kirjutas esimese Lydia Koidula eluloo nimega „Tähelend” (1915, eesti k 1918), milles rõhutas just Koidula kui naise ja looja traagilist saatust.

Aino Kallas tegutses sajandi kahel esimesel kümnendil tundliku ja erudeeritud kriitikuna Eesti ajakirjanduses; Soomes avaldas ta eesti kirjandust tutvustavaid ülevaateid (nt esseekogu „Noor-Eesti. Näo-pilte ja sihtjooni”, 1918, eesti k 1921) ning tegi mitmeid kirjanduslikke ringreise nii Eestis kui Soomes, kus tutvustas nii oma kui teiste kirjanike loomingut.

Pärast Oskar Kallase määramist Eesti vabariigi saadikuks Soomes (1918) ja Londonis (1922) jätkas naine oma kirjanduslike kõneõhtute traditsiooni, tutvustades Eestit mitmel pool Inglismaal, Ameerikas ja Kanadas. Aastal 1924 korraldas Kallas oma harjumuse kohaselt esinemisturnee ka Eestis, põhjustades sellega enda vastu ägedaid isiklikke rünnakuid, mille ajendid ei olnud ainult kultuurilised. Samal ajal, 1920. aastatel, kirjutas Kallas oma peateosed, legendilaadsed proosaballaadid, mille aineseks on keelatud armastus: „Barbara von Tisenhusen” (1923, eesti k 1924), „Reigi õpetaja” (1926, eesti k 1928), „Hundimõrsja” (1928, eesti k 1929), „Püha Jõe kättemaks” (1930, eesti k 1931).

Kallase kirjanduslik pärand on rikkalik: peale novellide, romaanide ja ballaadiloomingu on ta avaldanud ka näidendeid, luulekogusid, reisiraamatuid ning mälestusi. Kallase kõige loetavam teos on tema päevik, mille trükiversioon hõlmab aastaid 1897–1931. See on haarav kultuurilooline ja psühholoogiline dokument, omamoodi tõestus sümbolistide teesile, et suure kunstniku suurim teos on ta elu. Päevik toimetati trükki autori järelevalve all 1952–1956 (eesti k 1954–1960).

Aino Kallas emigreerus 1944. aastal Rootsi ning suri 1956 Soomes.

Roman Baskin (1954–2018) oli Eesti näitleja ja lavastaja. 1980 lõpetas ta Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias näitekunsti eriala. 1980–1992 töötas Vanalinnastuudios näitlejana ja lavastajana. Alates 1992. aastast oli Baskin vabakutseline lavastaja. Euroopa Filmiakadeemia kutsel andis ta režiiloenguid Berliini Kunstide Akadeemias, näitlemiseloengud Balti Filmi- ja Meediakoolis ning režiiloengud Eesti Kunstiakadeemias. 2003. aastal asutas projektiteatri Kell Kümme. Baskin on loonud nii tele-, lühi- kui mängufilme ning osalenud filmifestivalidel, kus võitis mitmeid preemiaid.

Tema mitmete rollide hulka kuulusid: Cyrano – Rostand'i „Cyrano de Bergerac” (1986); Hlestakov – Gogoli „Revident” (1987); Professor – Kõivu „Filosoofipäev” (1994); Richelieu – Dumas' „Kolm musketäri” (1995); Shotover – Shaw' „Südamete murdumise maja” (2003) jt. Baskin lavastas kümneid lavastusi teatrites üle Eesti: Dürrenmatti „Füüsikud”, Stoppardi „Rozencranz ja Guildenstern”, Molière'i „Tartuffe”, Shaw' „Südamete murdumise maja”, Fellini „Orkestriproov”, Patrickku „Augustikuu teemaja”, O'Neilli „Iha jalakate all” jt.

Paul Mägi asutas 1978 Eesti Raadio Kammerorkestri ning oli ka selle orkestri kunstiline juht ja peadirigent. 1984–1991 töötas ta Rahvusoperis Estonia dirigendina. Mägi on juhatanud külalisdirigendina ka Moskva Suures Teatris. Aastatel 1990–1994 oli ta Läti Riikliku Sümfooniaorkestri peadirigent ja kunstiline juht ning juhatas kontserte kuulsates kontserdisaalides üle Euroopa. 1995–2002 oli ta Rahvusoperi Estonia loominguline juht ja peadirigent, 2011–2020 Vanemuise muusikajuht ja peadirigent. Alates 2004 töötab ta Uppsala Kammerorkestri kunstilise juhi ja peadirigendina. Mägi on tunnustatud džässviuldaja, esinenud festivalidel Ungaris, Bulgaarias, Kuubas, Soomes, Saksamaal, Iirimaa, Inglismaal, USA-s jm. On esinenud ka koos

BBC ja Bostoni Sümfooniaorkestriga. Mägi on Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia orkestridirigeerimise professor ja Stockholmi Kuningliku Muusikakõrgkooli külalisprofessor. Aastal 2013 valiti ta Rootsi Kuningliku Muusikaakadeemia liikmeks.

On juhatanud kontserte kõikjal Euroopas ning toonud Vanemuises välja järgmised ooperid: Verdi „Trubaduur”, Lehári „Lõbus lesk”, Massenet’ „Werther”, Tšaikovski „Jevgeni Onegin”, Aintsi „Rehepapp”, Bizet’ „Carmen”, Donizetti „Lucia di Lammermoor”, Märt-Matis Lille „Tulleminek”, Straussi „Viini veri”, Puccini „Madama Butterfly” ja Eduard Tubina ooperi „Reigi õpetaja”.

Risto Joost on alates 2020. aasta sügisest Vanemuise teatri muusikajuht ja peadirigent, 2009. aastast Rahvuskooper Estonia koosseisuline dirigent. Ta on juhatanud mitmeid rahvusvaheliselt tunnustatud orkestreid nagu Bergeni Filharmoonikud, Veneetsia Teatro La Fenice orkestrit, Peterburi Maria Teatri orkestrit, Sevilla Kuninglikku Sümfooniaorkestrit jt. Eestis olnud Tallinna Kammerorkestri peadirigent (2013–2019), juhatanud Eesti Riiklikku Sümfooniaorkestrit ja teisi. Samuti on Joost seisnud dirigendina mitmete kõrgelt hinnatud kooride ees: Madalmaade Kammerkoor (peadirigent 2011–2015), Leipzigi MDR Raadiokoor (kunstiline juht 2015–2019), Rootsi Raadio koor, Ars Nova Copenhagen jt. Eesti Rahvusringhäälingu muusikatoimetajad valisid Joosti aasta muusikuks 2018 kõrgete väärtuste kandmise ja edasiandmise eest muusikas. 2006. ja 2016. aastal pälvis Eesti Muusikanõukogu helikunsti sihtkapitali aastapreemia ning 2011. aastal Eesti Vabariigi noore kultuuritegelase preemia.

Teatrijuht Kristina Alliksaar

Muusikajuht Risto Joost

Balletijuht Mare Tommingas

Draamajuht Tiit Palu

Lavastusala Maarja Liba, Maiken Nõmmoja

Lavameistrid Rello Lääts, Kaupo Jalas, Taivo Pöder, Urmas Poom, Tanel Pärn, Jüri Urbel

Dekoratsiooniala Marika Raudam, Innari Toome, Ain Austa, Andres Lindok, Katrin Pahk, Leenamari Pirn, Helen Elbrecht, Terje Kiho, Armin Luik, Aleksander Karzubov, Indrek Ots, Mart Raja, Eino Reinapu, Karmo Kiivit, Mait Sarap

Kostüümiala Liisi Ess, Ivika Jõesaar, Ruth Rehme-Rähni, Külli Kukk, Edith Ütt, Ljubov Guzun, Ivi Vels, Kaire Arujõe, Valentina Kalvik, Heli Kruuse, Inkeri Orasmaa, Olga Vilgats, Irina Medvedeva, Natalja Malinen, Luule Luht, Tia Nuka, Daisy Tiikoja, Elli Nöps, Anneli Vassar, Marit Reinmets, Juta Reben, Toomas Vihermäe, Ljudmila Nikolajeva

Riietusala Raina Varep, Kai Vahter, Kadri Kangur

Grimm ja soengud Kelly Treier, Rutt Laikask, Sandra Rätsep-Kirss, Mare Kuul, Viktoria Ruster

Rekvisiidiala Liina Martoja, Angelika Aun, Annaleena Adamson

Valgusala Andres Sarv, Imbi Mälk, Raul Telliskivi, Taivo Pöder

Heli- ja videoala Andres Tirmaste, Toivo Tenno, Martin Salundi

Kavalehe teostus:

Tekstid koostasid Karmel Helena Kokk ja Kai Rohejärv

Fotograaf Gabriela Urm

Kujundaja Katrin Kelpman

Emakeelne kultuur on hindamatu väärtus.

30. detsembril 2006 asutasime Vanemuise Fondi,
et hoida ja toetada Eesti teatrikunsti.
Lubame hea seista fondi käekäigu eest

Olga Aasav, Kalev Kase, Mart Avarmaa, Tartu linn

Vanemuise Fond on loodud teatri töötajate erialase arengu ja koolituse toetuseks. Fondi on võimalik teha annetusi:

SA Tartu Kultuurkapital / Swedbank IBAN: EE092200221011379347, SWIFT: HABAE2X /

SEB Pank IBAN: EE251010102052050006, SWIFT: EEUHEE2X

Märksõna: VANEMUISE FOND

Vanemuise fond tänab:

Olga Aasavit, Andrus Ansipit, Mart Avarmaad, Alar Kroodot,
Kalev Kaset, Mati Kermast, Eero Timmermanni,
Tartu linna, Vanemuise advendikontserdil annetajaid.

Teatri peatoetaja

Aasta toetaja

Koostööpartner

Suvekontserdi peatoetaja

Ametlik hotellipartner

KULTUURIMINISTEERIUM

RÕÕM ELAMUSTEST

TALLINKIL ON SUUR RÕÕM OLLA
TEATER VANEMUINE SUURTOETAJA

LYDIA
HOTEL

Tõeline Tartu pärl
ootab Sind!

Ülikooli 14, Tartu
www.lydia.ee

MARTELL
COGNAC
FONDÉE EN 1715

TÄHELEPANU! TEGEMIST ON ALKOHOLIGA.
ALKOHOL VÕIB KAHJUSTADA TEIE TERVIST.

vanemuine.ee